№ 137: ПЛЕТИВО ІДЕНТИЧНОСТІ

Єремія. Походження й покликання пророка

ІГОР СЯБРО

30 СЕРПНЯ 2026

«Не кажи: Я дитина, — бо до всіх, до кого я пошлю тебе, ти підеш, і все, що накажу тобі, ти говоритимеш… Я бо сьогодні ставлю тебе, немов місто-твердиню, немов залізний стовп, немов мур піднятий проти всієї землі: проти царів юдейських, проти князів їхніх, проти священників їхніх і проти людей простих. Вони війною підуть на тебе, однак тебе не подолають, бо Я з тобою, — слово Господнє, щоб тебе врятувати» (Єр 1, 7. 18-19), — так Господь обіцяє захищати тих, хто проповідує Його Слово в часи миру та війни. Це звертання стосується кожного з вірних, але найперше пролунало до старозавітного пророка Єремії.

Орас Верне, «Єремія на руїнах Єрусалима» (фрагмент), 1844 рік

Син свого міста

Єремію, якого часто називають «плакучим пророком», Господь покликав, щоби передавати народові Юдеї послання з попередженнями та надією. У першому вірші його книги сказано про походження пророка: «Слова Єремії, сина Хілкії, одного зі священників з Анатота, що в землі Веніаміна».

Анатот, що лежав за кілька миль на північ від Єрусалима, кілька разів згаданий у Старому Завіті: як частина спадщини племені Веніамина, він був одним із левітських міст. І хоча його прямо не згадано серед міст-притулків, він виконував цю функцію: особи, які вчинили ненавмисне вбивство, могли знайти тут захист і жити без страху помсти, доки не відбудеться справедливий суд. За часів правління царя Соломона священник Авіатар був засланий сюди після того, як підтримав претензії на престол Адонії, а не Соломона (див. 1 Цар 2, 26). У

постекзильний період Анатот був серед міст, заселених тими, хто повернувся з вигнання, як записано в книзі Неємії (див. 11, 32). Це відновлення свідчить про незмінну спадщину громади, відданої поклонінню та служінню Богові.

Зв'язок Єремії з містом підкреслює його священницьке походження та глибоке занурення в релігійні й соціальні процеси того часу. Із другого боку, подвійна роль Анатота — як міста-притулку та місця народження великого пророка — нагадує нам, що Бог піклується про справедливість і милосердя й суверенним вибором підносить лідерів зі скромних початків для здійснення Своїх задумів.

Син свого роду

Плем'я Веніамина, що походило від наймолодшого сина Якова (див. Бут 35, 16-26), в історії Ізраїлю відіграло значну роль. Його ділянка була однією з найменших у землі ізраїльській, вона лежала між Ефраїмом на півночі та Юдою на півдні, а з півночі на південь її перетинав Центральний хребетний шлях. Землю на захід від Центрального хребта заселяли переважно гібеонці.

Воїни з племені Веніамина славилися як майстерні стрільці з лука та пращники, що могли стріляти обома руками (див. Суд 20, 16; 1 Хр 8, 40; 12, 2). Ближче до кінця періоду суддів плем'я брало участь у війні проти решти племен Ізраїлю, але уникло повного знищення (див. Суд 19–21). Пізніше в Рамі народився пророк Самуїл, який судив у Бетелі, Гілгалі, Міцпі та Рамі (див. 1 Сам 7, 15-17); саме він помазав Саула, іншого веніаминця з Гібеї, першим царем Ізраїлю (1 Сам 9–10). Через тривалий час після цього північні племена Ізраїлю повстали проти правління.

Хілкія, батько Єремії, служив первосвященником під час правління царя Йосії; його обов'язки полягали в тому, щоб наглядати за храмом і забезпечувати правильне поклоніння. Він був сином Ахікама й походив із роду священників, відомих як нащадки Аарона. Цей родовід надав йому унікальне становище влади та відповідальності в громаді.

Одна з головних подій, пов'язаних із Хілкією, відбулася під час відновлення храму в Єрусалимі за наказом Йосії (див. 2 Цар 22). Поки робітники лагодили будівлю, Хілкія зробив важливу знахідку: він натрапив на Книгу Закону, яку часто асоціюють з першими п'ятьма книгами Біблії, зокрема зі Второзаконням; це дало йому змогу глибше зрозуміти, в чому полягає поклоніння Господу.

Покликаний

Покликання — це те, що Бог дав нам ще тоді, коли ми не народилися, адже Він знає нас, перш ніж укласти в утробі. Так само Він знав і про Єремію (див. Єр 1, 5).

Утім, не кожен приймає своє покликання: деякі мають сумніви і не виконують того, що їм призначене. Є і ті, хто сумнівається, але зрештою приймає Божий план. Приклад другої ситуації — це діалог Єремії з Отцем. Чуючи, що Господь кличе його до служіння, пророк відповідає, що не вміє говорити, бо він дитина (див. Єр 1, 6). І чує Божі слова: «Не кажи: Я дитина, — бо до всіх, до кого Я пошлю тебе, ти підеш, і все, що накажу тобі, ти говоритимеш. Не страхайсь перед ними, бо Я з тобою, щоб тебе врятувати, — слово Господнє» (Єр 1, 7-8). Після цих слів Бог простягає руку, доторкається до уст пророка й каже, що настановив Єремію над народами й над царствами — викорінювати й руйнувати, вигублювати й валити, будувати й насаджувати.

Вікторія Йоана-Ефйонг і її колеги, дослідивши перший розділ книги Єремії, визначили основні риси покликання пророка.

1. Божественне походження: Боже слово прийшло до Єремії, підкреслюючи вище природу його покликання (вірш 4).
2. Напередвизначення: Бог знав Єремію ще до народження і виокремив його для пророчого служіння (вірш 5).
3. Спротив: початкове вагання Єремії через молодість і недосвідченість (вірш 6).
4. Наділення силою: Божа обіцянка бути з Єремією і давати йому слова, які він має говорити (вірші 7-8);
5. Послання: Єремію призначено бути пророком для народів (вірші 9-10).

Бог двічі запитує Єремію: «Що бачиш?». Першого разу пророк відповідає: «Бачу вітку мигдалеву»; другого: «Бачу, кипить казан. Він видніє з півночі» (Єр 1, 11.13). Вітка символізує пробудження, весну й початок нового життя, а також — мир і розквіт. Казан із півночі символізує лихо: «З півночі зірветься лихо на всіх мешканців землі» (Єр 1, 14), — каже Господь, пояснюючи далі, що прикличе племена з північних царств і дозволить кожному з них поставити свій престол при брамі Єрусалима. Бог наголошує на причинах цього: ідеться про ледачість Ізраїлю та його служіння іншим богам, які ще не раз ставатимуть причиною Його гніву. Та як один пророк може передати Боже Слово народові, який покинув свого Творця й навіть готовий знищити цього пророка?

Господь обіцяє дати Єремії захист і закликає не боятися: «Ти, отже, підпережи твої крижі,

встань і говори до них усе, що Я накажу тобі; не лякайсь їх, а то Я нашлю на тебе страх перед ними» (Єр 1, 17). Страх не є покаранням від Бога. Страх це те, що є в самій людині, — невпевненість у собі. Через нього люди не можуть реалізувати свого призначення, а тому не роблять внесків у культуру, економіку, політику, соціальне життя тощо. Та якщо людина долає страх, то стає «містом-твердинею, немов залізний стовп, немов мур піднятий проти всієї землі» (Єр 1, 18). Ось тому Бог втішає пророка: «Вони війною підуть на тебе, однак тебе не подолають, бо Я з тобою, — слово Господнє, — щоб тебе врятувати» (Єр 1, 19). Ця розмова підкреслює напругу між людськими обмеженнями та Божою присутністю, яка надає сили. Пророк у своєму юному віці покликаний долати опір та відстоювати справедливість і праведність — і Господь надає йому сміливість говорити правду, хоч яку гірку.

Призначення Єремії пророком ґрунтується не на особистих заслугах, а на суверенному виборі Бога. Однак тільки вільна згода взяти на себе це призначення дає Єремії змогу вповні бути собою.

ІГОР СЯБРО 30 СЕРПНЯ 2026

Warning: count(): Parameter must be an array or an object that implements Countable in **/home/kairosbo/verbum.com.ua/www/wp-includes/post-template.php** on line **284**